

90. rocznica otwarcia Skansenu Kurpiowskiego im. Adama Chętnika w Nowogrodzie, koło Łomży

W piątek 15 września Stefan Krajewski, Członek Zarządu Województwa Podlaskiego i Bohdan Paszkowski, Wojewoda Podlaski wzięli udział w uroczystym jubileuszu Skansenu Kurpiowskiego w Nowogrodzie.

Stefan Krajewski w imieniu Zarządu Województwa Podlaskiego pogratulował dr Jerzemu Jastrzębskiemu, dyrektorowi Muzeum Północno Mazowieckiego w Łomży i Urszuli Kuczyńskiej, kierownik Skansenu Kurpiowskiego dotychczasowych osiągnięć i wręczył pamiątkowy grawerton.

- Dziękujemy za to, co robicie. To bardzo ważne, żeby pamiętać o kulturze kurpiowskiej, tak ważnej dla naszego regionu, ale i przypominać o założycielu tej instytucji, który nie poddawał się. I to wiele razy. Pierwszy raz, kiedy tworzył przez 20 lat muzeum, a potem biorąc udział w odbudowywaniu skansenu po zniszczeniach - powiedział w czasie uroczystości Stefan Krajewski. - Dziękuję i za to, że skansen żyje, że przyciąga nie tylko mieszkańców województwa ale i mieszkańców innych regionów. Oby tak było dalej .

Uroczystości 90 rocznicy Skansenu połączone są też z seminarium „Ojcowie założyciele polskich muzeów na wolnym powietrzu”, i właśnie Skansen w Nowogrodzie jest świetnym przykładem pracy jednego z takich ojców-założycieli.

Był nim Adam Chętnik, etnograf i działacz społeczny. Skansen Kurpiowski to jedno z dwóch najstarszych w naszym kraju muzeów na wolnym powietrzu. Idea jego powstała w 1919 roku. Adam Chętnik zakupił wówczas 1/3 morgi nieużytków po dawnej cegielni miejskiej - na skarpie nad Narwią. W ciągu kilku lat, własnym kosztem, doprowadził ten zaniedbany kąt Nowogrodu do porządku, niwelując teren i obsadzając go drzewami.

W 1923 roku na przygotowanym placu stanął pierwszy obiekt. Był to drewniany budynek po miejscowym Biurze Odbudowy, przeniesiony na teren przyszłego Muzeum i adaptowany do celów wystawienniczych. W ciągu kolejnych czterech lat przybyły budynki gospodarcze, domek dla stróża, a także altany, ławy i stoły.

Kiedy 19 czerwca 1927 roku nastąpiło uroczyste otwarcie Muzeum Kurpiowskiego, jako placówki publicznej w ramach Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, instytucja ta liczyła ponad 2000 eksponatów przekazanych przez Adama Chętnika. W następnych latach zbiory były sukcesywnie powiększane. Zgromadzono je w dwóch budynkach oraz pawilonach i schronach, a także ustawiono je wprost pod gołym niebem. Były to eksponaty przede wszystkim z zakresu etnografii i przyrody. O takim, a nie innym kierunku gromadzenia zbiorów zdecydował planowany przez Adama Chętnika dydaktyczny charakter placówki, która miała "ułatwić naukę szkołom miejscowym i okolicznym, zwiążać z terenem i ziemią polską."

W wyniku działań wojennych Muzeum uległo całkowitemu zniszczeniu. Eksponaty pozostawione na miejscu, oraz wywiezione do Łomży, Dębowa i Szczepankowa zginęły

bezpowrotnie. Ocalały jedynie dwa odrzynki drzew bartnych, brama wejściowa od strony rzeki oraz nieliczne eksponaty żelazne, które dały początek stworzonemu w 1948 roku Muzeum w Łomży.

Muzeum regionalne w Łomży zaprezentowało w 1956 roku na tzw. "pulwach" (pod Łomżą), w ramach wystaw rolniczych, ekspozycję poświęconą tradycyjnemu rolnictwu kurpiowskiemu. Pokazano wówczas też wnętrze chałupy kurpiowskiej zaaranżowane w pawilonie wystawienniczym. Na swa lata później wspomnianą wystawę przeniesiono do Nowogrodu. Dała ona początek odbudowie zniszczonego przez wojnę Skansenu, który stał się oddziałem Muzeum w Łomży. Drugim narodzinom Muzeum towarzyszył, podobnie jak poprzednio, Adam Chętnik, który po przejściu na emeryturę kierował bezpłatnie w charakterze rzeczoznawcy, odbudowę Skansenu. Powiększono teren Muzeum, który po włączeniu do tzw. Wzgórza Ziemowita objął obszar 3,5 ha.

Skansen Kurpiowski w Nowogrodzie ma charakter parku etnograficznego. Nie odtwarza układów przestrzennych wsi, a tylko prezentuje tradycyjne budownictwo drewniane. Celem, jaki stawiał sobie Adam Chętnik było pokazanie typowego "drewnianego osiedla puszczańskiego" na tle miejscowej przyrody. Brak odpowiedniego terenu z konieczności zminiaturyzował te zamierzenia. Efektem są mini ogródki, zagonki, kępki drzew i krzewów oraz nienaturalne skupienie obiektów.

Obecnie na powierzchni około 3,5 ha znajdują się w Skansenie 23 budynki mieszkalne i gospodarcze z odpowiednim wyposażeniem oraz kilkadziesiąt obiektów tzw. małej architektury: barcie, kapliczki, studnie, bróg itp. Wszystkie budynki są konstrukcji zrębowej, z okresu od końca XVIII w. do I połowy XX w. z terenu Kurpiowskiej Puszczy Zielonej.

W okresie letnim na terenie Skansenu odbywają się imprezy folklorystyczne prezentujące bogatą kulturę kurpiowszczyzny.

